

12116
Ju

N° 29

1753, 21.

DISPUTATIO IURIDICA
VIGESIMA QUARTA
**SELECTIORA IURIS
PRINCIPIA**

AD
ORDINEM DIGESTORVM EXPOSITA
LIBRI XVII SPECIMENI CONTINENS

QVAM
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
INDVLTV
PRAESIDE

IO. TOBIA RICHTERO

PHIL. ET I. V. D. NEC NON PROF. PVBL. ET
COLLEGII MINOR. PRINCIP. COLLEGIATO

AD DIEM XXX. MAII A. C. N. MDCCLIII.

H. L. Q. C.

PVBLICE VENTILANDAM PROPONIT
CAROLVS FERDINANDVS RICHTER
NOTAR. PVBL.

L I P S I A E
LITTERIS LANGENHEMIIS.

H. D. Graff

120

DISTYCATIO IURIDICA
VIGESIMA QUARTA
SELECTIORA IURIS
PRINCIPIA

AD
ORDINEM DIGESTORVM EXPOSITA
LIBRI XVII SPACIUM CONTIENS

GLAM
ILLVSTRIS HOTORVM ORDINIS
PRAESIDE

IO. TOBIA RICTHERO

THIET V D NRO PROF VIRE ET
COLLEGI MINTO CENSIT COLLEGIATO
AD DEM XXX MAH A C N MDCCCLII

FRANCE VERITATEM PROTONI
CAROLVS FERDINANDVS RICTHER
NOTAR PVBL

L I S I A E
H I S T R I A S A M P T O R I U M

Handwritten signature or initials at the bottom of the page.

VIRIS
EXCELLENTISSIMIS, AMPLISSIMIS,
CONSULTISSIMIS, DOCTISSIMISQUE
FLORENTISSIMAE VRBIS GVBNAE
CONSVLIBVS,
SYNDICO,
CAMERARIO,
SENATORIBVS
ET
POLIGRAPHO
SALVTIS PVBLICAE PROMOTORIBVS
FELICISSIMIS
FAVTORIBVS ATQVE PATRONIS
SVIS
MAXIMOPERE COLENDIS.

EXCITATIONE SINGULARI FAVORE,
PROQUE
FLORENTISSIMAE VRBIS GUBERNAE
INSIGNIBVS BENEFICIIIS
QVACVNQVE OCCASIONE IN SE COLLATIS
VT
GRATVM BENEFICIORVMQVE MEMOREM
ANNVM
RATIONE ALIQVA DECLARET
HAS PAGINAS
D. D. C.
CAROLVS FERDINANDVS RICHTER.

Q. D. B. V.

SELECTIONVM IVRIS
PRINCIPIORVM
AD DIGESTORVM
LIBRVM XVII. SPECIMEN I.

I.
Ratihabitio illius, quod ignorante domino, a quodam gestum est, mandatum efficit; sic enim vtriusque partis consensus in peractum negotium adest, ex quo de natura contractus mandati satis constat. Neque aliter intelligi potest VLPIANVS *) quando ait: *Sed et si quis ratum habuerit, quod gestum est obstringitur mandati actione*; quae Lex clare docet, omne quod quis ratum habuit, negotium, ad mandati causam

6 SELECTIORA IVRIS PRINCIPIA

causam pertinere. Neque omnino verum est, quod alii sibi persuadent, hac admittā doctrina, nullam dari negotiorum gestionem a mandato diuersam, quia negotium vtiliter gestum semper approbaretur; nam adhuc superest negotiorum gestionis casus, in quo nulla, quae accedit, ratihabitio deprehenditur, et agere ex negotio gesto aduersus gestorem, non tam est ratihabere, quam iure, quod sine ratihabitioe ortum erat, vii. Ex his tandem sequitur, vt si dominus negotium, antequam inde egit, ratum habuerit, ex negotio gesto fiat mandatum et gerens tanquam mandataris obstringatur.

a) L. 60. ff. de R. I.

II.

Qui alteri dat consilium, is toties inde tenetur, quoties eius quod consuluit causa moralis dici potest. Quamuis enim VLPIANO^{a)} teste, consilii non fraudulentum nulla sit obligatio, ceteroquin vero si dolus et calliditas intercessit, de dolo actio competat; illa tamen obligandi ratio naturalis est, quando quis moralem suppeditat causam, qua motus alter quicquam peregit, quippe qui hoc non peregisset, nisi alterius rationes suadentes praecessissent. Cui obligationi nominatus Ictus ideo derogare non videtur, quia de consilio

in

in genere tantum loquitur, quo quis alterum ad agendum non tam induxit, quam quid facere vellet, illius arbitrio reliquit, adeoque aliam obligandi rationem ex dato consilio proficiscentem non excludit. Ita si quis multis persuasionibus alterum vrserit, vt consilium datum sequeretur, atque reluctantem quoque nihilofecius ad agendum commouerit, vel si quis tanquam artis peritus, ex imperitia tamen, damnosum consilium dederit, is ei qui damnus inde passus est, procul dubio ad indemnitatem tenebitur. Et ne omni destitutus videar legali auctoritate, liceat prouocare ad sententiam PAVLI ^{b)} qui ait: *Si assessoris imprudentia ius aliter dictum sit, quam oportuit, non debet hoc magistratui officere sed ipsi assessori.* Assessor hoc loco iudici dedit consilium, quemadmodum etiam in iure consiliarius, appellatur, ^{c)} et per eum dicitur factum esse, vt aliter quam oportuit, ius dictum sit; hinc idem sententiae contra Leges latae est causa moralis, atque hac ratione obstringitur ex consilio dato. Ex his, regulae nostrae, de obligatione ex consilio proficiscente propositae, veritatem patere arbitror.

a) L. 47. ff. de R. I.

b) L. 2. ff. quod quisque iur. in alterum stat.

add. §. 6. in f. I. de Mandato et c. vlt. X de iniur.

c) L. 1.

8 SELECTIORA IVRIS PRINCIPIA

c) L. 1. E. 14. C. de assessorib.
Obst. §. 6. I. de mandato L. 47. de R. I. L. 1. §. 14.
ff. depositi vel contr.

III.

Et substituere alium mandatarius potest, et mandatum per aequipollens implere, tunc, si vel necessitas id urgeat, vel mandantis plane nihil intersit. Quoties enim necessitas quaedam impedit mandatarium, quo minus ipse et ad amissim praescripto modo mandatum impleat, res commissa vero dilationem non admittit, toties mandatario, si per alium, vel per aequipollens egerit, nihil imputari potest, attamen culpam tantum, non casum praestit, *) adeoque ex mandato tam aduersus mandantem, quam substitutum habebit actionem. Quoties deinde mandantis nihil interest, siue mandatarius siue alius, et quidem vel ad normam praescriptam, vel per aequipollens mandatarum rem expediat, toties ratio cessat, ob quam alias mandatarius limites mandati excedere nequit, scilicet mandatarii singularem industriam in commisso negotio electam: b) praeterea non superficiem et corticem verborum, sed mandantis intentionem sectari oportet, c) cui procul dubio conuenit, mandatum ita dicto modo quoque expediri. Sed hoc ultimo proposito casu nemo diffitebitur, ad circumstantias

IO SELECTIORA IVRIS PRINCIPIA

summam diligentiam promississe videatur, cum id rite factum vix dici possit in quo aliquid est omissum. Nec est quod mandatarius conqueratur, nimium grauari eum qui nihil ex mandato capit vtilitatis, neminique officium suum damnosum esse debere; quod enim initio erat voluntatis, illud postea factum est necessitatis.

a) L. 13. C. Mandati vel contr.

b) L. 21. C. eod.

Dissentiunt multi apud IO. REBHAN, Hodeget. Iuris Chart. III. Clim. 4. §. 52. allegati.

V.

Si mandatarius mandati causa iter faciens spoliatus sit a latronibus, aut naufragio res amiserit, vel languore suo suorumque apprehensus quaedam erogauerit, damnum, quod hac ratione patitur, non ipse solus semper fert, sed mandantem sibi et his casibus ex parte ad indemnitatem habet obstrictum. Nam PAVLO ^{a)} teste, mandans obligatur mandatario, *ne damno afficiatur is, qui suscipit mandatam*: nisi vero mandatarius etiam dictis casibus quodammodo indemnitatem petere possit, damno ex mandato contra Legem procul dubio afficeretur. Deinde VLPIANVS ^{b)} in causa societatis ait: *Quidam sagariam negotiationem*
coie-

coierunt : alter ex his ad merces comparandas profectus in latrones incidit, suamque pecuniam perdidit : serui eius vulnerati sunt, resque proprias perdidit : dicit Iulianus damnum esse commune, ideoque actione pro socio damni partem dimidiam agnoscere debere, tam pecuniae quam rerum ceterarum, quas secum non tulisset socius, nisi ad merces communi nomine comparandas proficisceretur. Qua Lege perspicue cauetur, casuale damnum earum rerum, sine quibus negotium aliquod expediri non potuit, eius esse, ad quem pertinet negotium. Vnde sequitur, vt et mandans earum rerum casum ferre teneatur, quarum iacturam in itinere mandatarius sensit, quasque secum non tulisset, nisi mandati causa profectus fuisset. Nec alia videtur esse PAVLI^c) sententia, vbi statuit : Non omnia quae impensurus non fuit, mandatori imputabit : veluti quod spoliatus sit a latronibus, aut naufragio res amiserit, vel languore suo, suorumque apprehensus quaedam erogauerit : nam haec magis casibus quam mandato imputari oportet, quia tantum non omnia, quae impensurus non fuit, mandatori imputabit mandatarius, et Lex ex Lege intelligenda est. ^a)

a) L. 15. ff. Mand. vel contr. ff. de re iud. l. 1. §. 1. h. v. (6)

b) L. 52. §. 4. ff. pro socio, ff. de re iud. l. 1. §. 1. h. v. (6)

12 SELECTIONA IVRIS PRINCIPIA

- c) L. 26. §. 6. ff. Mand. vel contra.
d) vid. Cl. M. CAROLI HENRICI BOEHN. Diff. de
Philosophia rationali optima Legum humanarum posi-
tivarum interprete Sect. II. cap. III. §. 48.
Paulo aliter sentit LAUTERBACH. Colleg. Pandectar.
Lib. XVII. Tit. I. §. 36.

VI.

Negotium post mandati reuocationem a
mandatario reuocationis ignaro expeditum
regulariter subsistit. Siue enim mandatarium,
siue tertium, cum quo negotium commissum
peractum est, respicias, vterque in ignorantia
facti alieni versatur, quae nihil nocet. Ad
haec eo casu mandatario mandans mandati
obligatur, ne damno afficiatur is qui suscipit
mandatum; ^{a)} tertius vero ex mandato in
mandantem, cuius res commissa peracta est, ius
quaesitum habet, quod inuito ei auferri non
potest. Denique mandans conqueri nequit,
cum ei soli, quod ex proprio facto prouenit,
fit imputandum. Ceterum si expressis Legi-
bus castis nonnulli excipiantur, ^{b)} quibus ne-
gotium dicto modo peractum infirmatur, alia
res est.

a) L. 15. ff. mandati vel contr.

b) vid. L. 25. §. 14. ff. de acquir. vel omittend. heredit.
L. 7. ff. de diuort. et repud.

VIII.

VII.

Inchoata et connexa, postquam re non integra mandatarius decessit, heredes illius ex defuncti contractu perficere nec possunt, nec debent. Nam ab hoc mandatario, cui res commissa erat, mandatum impleri negotiumque perfici voluit mandator, quandoquidem labores animi vel corporis mandatarii singulares plerumque spectari solent, quos an in heredibus aequè probaturus, hosque satis idoneos, a quibus negotium coeptum continetur, habiturus sit mandans, ob naturam contractus vix est probabile. Hinc ipso mandatario defuncto ut mandatum penitus solvatur necesse est. Quicquid vero in Legibus^{a)} dicitur: *Morte quoque eius cui mandatum est, si is integro adhuc mandato decesserit, solvitur mandatum: et ob id heres eius, licet executus fuerit mandatum, non habet mandati actionem*, id quidem non facit, ut inde colligi possit, mandatario re non integra decedente, heredem ea quae supersunt, aut quae connexa sunt, iure perficere valere; nam altero negato non statim conceditur alterum.

a) L. 27. §. 3. ff. Mand. vel contr.

Dissentit LAUTERBACH Colleg. Pand. Lib. XVII. Tit. I.

§. 41. ob arg. L. 27. §. 3. L. 57. ff. mandati vel contr.

L. 3. §. 5. L. 37. §. 1. ff. de administrat. et peric. tutor.

14 SELECTIORA IVRIS PRINCIPIA

et curator. et L. 13. ff. de tutel. et ration. distrah. L. 3. §. pen. ff. de contrar. tut. act. L. 11. C. arbitr. tutel. aliique ibi allegati.

VIII.

Periculum fortis in societate fortis quidem, vbi eorum quae conferuntur proprietatis communicatur, non autem in societate interusurii, vbi eorum quae conferuntur, fructus et lucrum communicatur, commune est. Nam eorum tantum quae ad societatem vere pertinent, et lucrum et damnum commune est; sed si contracta est societas interusurii, vsurae et fructus tantum, non autem fortis proprietatis ad societatem pertinent, vnde et vsurarum, non vero fortis proprietatis damnum a societate ferendum est. In societate interusurii itaque fors perit suo domino.

Obst. L. 10. ff. de R. I. et arg. L. 13. §. 1. ff. commodati vel contra.

IX.

Societas ita coiri et salua manere non potest, vt alter sociorum omne lucrum, alter omne damnum sentiat, quamuis damnum sentiens, se animo donandi lucrum alteri concessisse, profiteatur; nam VLPIANVS *) ait: *Aristo refert, Cassum respondisse, societatem talem coiri non posse, vt alter lucrum tantum, alter damnum sentiret: et hanc societatem Leoninam solitum appel-*

appellare. *Et nos consentimus, talem societatem nullam esse, ut alter lucrum sentiret, alter vero nullum lucrum sed damnum sentiret. Iniquissimum enim genus societatis est, ex qua quis damnum non etiam lucrum spectet. Quibus addendum, quod idem Ictus alio loco ^{b)} statuatur: donationis causa societatem recte non contrahi.* Ex his patet, substantiam societatis in eo consistere, ut lucrum semper inter socios commune sit. Quicquid vero ad substantiam alicuius contractus pertinet, id salvo contractu abesse, aut tolli nunquam potest; hinc pactum quo lucri communicatio aufertur, cum societate simul consistere nequit, sed ut haec plane corruat, necesse est. Neque donandi animus facit, ut societas consistat, quia donatio naturae societatis prorsus est contraria. Nec eiusmodi pactum in dubio qua pactum valere potest, quod LUDOVICI ^{c)} affirmat, quia lucrum societatis ex necessitate percipere, et idem simul ex pacto non percipere sibi contradicit. Aut itaque dictum pactum societati adiectum inutile esse debet, aut societas illo valente consistere nequit.

a) L. 29. §. ult. ff. pro socio.

b) L. 5. §. ult. ff. eod.

c) Doctrin. Pandect. Libr. XVII. Tit. 2. §. 8.

Diff. 10. SAM. STRYK ad §. 2. I. de societate. verb:
de damno non teneatur. X.

X.

VLPIANVS ^{a)} ait: *Cum societas ad emendum coiretur, et conueniret, vt vnus reliquis nundinas, id est, epulas praestaret, eosque a negotio dimitteret, si eas eis non solueret, et pro socio, et ex vendito cum eo agendum est.* Quae Lex a multis iisque magni nominis Iuris inter ea Pandectarum nostrarum capita, quae ob singularem difficultatem *Cruces Ictorum* appellari meruerunt, iam dudum relata est. Indeque factum est, vt non pauci Legum interpretes illi explicandae allaborauerint, multumque in eam sint commentati; quos inter CUIACIUM, ^{b)} ANTONIUM FABRUM, ^{c)} WISSENBACHIUM, ^{d)} PETR. DE TOVLLIEV, ^{e)} et ex nostris *Excell.* ZOLLERUM ^{f)} et SAMMET ^{g)} nominare liceat. Hi enim et alii DD. non sine ratione quaerunt, quid in adducta Lege *nundinarum seu epularum praestatio* significet? deinde, quomodo *actio venditi* huc pertineat, et cui competat? Nolo equidem laudatorum virorum singulas recensere sententias, cum hoc a scopo meo esset alienum, sed quid mihi ea de re sentiendum videatur, paucis tantum sum expositurus. Quod itaque ad verba: *vt nundinas, id est, epulas praestaret*, attinet, haec ab ipso VLPIANO satis explicata esse arbitror; intelligit enim

enim Ictus hoc loco per nundinas, vt voces, *id est*, docent, epulas, quas vnus sociorum reliquis, cum in nundinis emerent merces, praestare, seu omnes commorationis sociorum in nundinis sumtus exsoluere, pacto promisit, reliquosque ab eodem negotio seu ab epularum cura dimisit. Ita ipse VLPPIANVS verborum suorum optimus est interpres, quem sequi nos oportet, quia de illius mente tantum quaerimus, quamuis forte alibi locorum nusquam vox nundinarum eodem sensu reperiatur. Quod vero ad actionem pro socio, et venditi, cuius in Lege fit mentio, attinet, ea cui competat, ex principiis generalibus clarissime apparet. Videlicet actio pro socio non datur nisi socio; et actionem venditi non habet, nisi qui vendidit. Iam in casu Legis societas ad emendum coita est; hinc actio pro socio competet sociis, aduersus se inuicem, ad lucrum communicandum, damnumque datum resarciendum; quae actio inde tunc etiam competit, vbi vnus sociorum reliquis epulas nundinarias praestare promisit, neque tamen praestitit, ad damnum, quod reliqui ab epularum cura dimissi socii passi sunt, reparandum. Quia vero socii sibi inuicem, quod casus Legis docet, nihil vendiderunt; hinc iidem nec aduersus socium actionem venditi habere

C

poterunt;

poterunt; sed alii qui non erant socii, quine sociis vendiderunt, aduersus hos tanquam emtores actionem venditi instituent, ad id praestandum, quod ex contractu emti venditi debetur. Quae actio venditi non minus aduersus eum dabitur, qui curam epularum pacto in se susceperat, quia socius est, et socii omnes de eo, quod societatis nomine actum, aut quod in rem societatis versum est, tenentur.

- a) L. 69. ff. pro socio.
- b) CUIACIUS Lib. IV. Obseruat. 17.
- c) ANTON. FABER Lib. V. Coniect. 4.
- d) WISSENBACH singulari diff. ad L. Cum societas. ff. pro socio.
- e) PETR. DE TOLLIEV in diff. ad L. Cum societas 69. ff. pro socio.
- f) FRIDR. GOTTLIEB ZOLLER diff. Interpretatio L. Cum societas. 69. ff. pro socio.
- g) IOANN. GOTTFRID. SAMMET diff. Ad Domitium VLPIANVM Cap. LXIX. π . pro socio.

XI.

Nec socii heredes ea, quae a defuncto inchoata sunt, perficere possunt ac debent. Nam et vnus socii morte soluitur tota societas, *) ita vt quamuis pacti sint socii, vt heres succedat societati, tamen huiusmodi pactum nullius censetur esse momenti. b) Vnde socii heres,

heres, post mortem illius cui succedit, ut quae socius quicumque expediat, teneri nequit. Accedit, quod facti magis quam iuris quaestio sit, an idoneus heres sit, ut ea aequae ac defunctus socius perficere possit; quid si enim socius mercator heredem medicinae practicum relinquit qui curare morbos sciat, mercari nesciat? Quae vero POMPONIVS *) statuit: *Heres socii quamvis socius non est, tamen ea, quae per defunctum inchoata sunt, per heredem explicari debent; in quibus dolus eius admitti potest, demonstratam nostram sententiam non ferunt.* Notanter enim dicitur: *explicari debent;* quod non ut alii fingunt, idem est ac perficere, sed hunc procul dubio habet sensum, ut heres ad emolumentum, quod defuncto ex societate debebatur, communicandum agere, simulque ad damna ferenda, nec non culpa dolique defuncti praestationem conveniri possit, in quibus facta defuncti explicare eumque defendere valet.

a) L. 65. §. 9. ff. pro socio.

b) L. 59. pr. ff. eod.

c) L. 40. ff. eod.

Obst. L. 65. §. 11. ff. pro socio. Dissentiunt multi interque hos B. LÜDER. MENCKEN Tractat. Synopt. Institution. Lib. III. Tit. 26. §. 5. n. 3. et BERGER. Oecon. Iur. Lib. III. Tit. 5. §. 33. not. 3.

sup. IV. lib. 2. tit. 1. §. 1. XII. *§. 1. tit. 1. lib. 2. sup. IV.*
 Omnes focii qua tales cum alio non focio
 contrahentes, et acquirunt societati et eam ob-
 ligant; quo casu tamen, quemadmodum
 omnia quae ex societate veniunt, inter socios
 in partes diuiduntur, non minus pro rata sin-
 guli et agunt et conueniuntur. ^{a)} Etenim
 necesse est, vt vnusquisque sociorum capiat
 quid emolumenti; ^{b)} hinc et partem lucri pe-
 tere potest, in ceterorum vero partes nihil iu-
 ris habet, adeoque tantum quod sibi debetur,
 non autem quod ad reliquos pertinet, petere
 potest. Contra quando focii plures obligan-
 tur, omnes ac singuli tenentur, cum iis benefi-
 cium diuisionis nullibi denegetur; quare, si
 quis plures socios conuenire velit, non nisi pro
 rata quemlibet conuenire poterit. ^{c)} Hoc ta-
 men in eo limitandum esse non diffiteor, si
 vnus soluendo non sit; tunc enim ceteros pro
 parte illius etiam teneri arbitror, ^{d)} quando-
 quidem plures correi debendi partem illius,
 qui soluendo non est, in se suscipere tenentur. ^{e)}

- a) BERGERI Oecon. Iur. Lib. III. Tit. 5. §. 32. not. 5.
 b) vid. L. 29. §. vlt. ff. pro focio.
 c) arg. L. 4. pr. ff. de exerc. act. add. L. II. §. 2. ff. de
 duobus reis.
 d) arg. L. 67. pr. ff. pro focio.
 e) arg. §. 4. I. de fideiusor. Nou. IV. c. 1. et L. 10. ff. de R. I.
 Dissent. CARPZOV. P. II. Conf. XVII. def. 12.

1784 * * * * * 1789

Leipzig, Diss., 1753

X 237 3094

ULB Halle
007 231 946

3

N° 29

1753, 21.

DISPUTATIO IURIDICA
VIGESIMA QUARTA
**SELECTIORA IURIS
PRINCIPIA**
AD
ORDINEM DIGESTORVM EXPOSITA
LIBRI XVII. SPECIMENI. CONTINENS
QVAM
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
INDVLTV
PRAESIDE
O. TOBIA RICHTERO
PHIL. ET I. V. D. NEC NON PROF. PVBL. ET
COLLEGII MINOR. PRINCIP. COLLEGIATO
AD DIEM XXX. MAII A. C. N. MDCCLIII.
H. L. Q. C.
PVBLICE VENTILANDAM PROPONIT
CAROLVS FERDINANDVS RICHTER
NOTAR. PVBL.
L I P S I A E
LITTERIS LANGENHEMIS.

H. D. Graff

